

Төрээн чуртка эки шынарлыг хөй дүктү

Кыргызда изиг түлүк

КАЛБАРГАН

дужаар планыг бис. А бирг чартыг совхозтан кирер. Июнь 29-на чедир 11 тонн совхозтуй Хайыракан салбырыныг Сенкенте гүм массалыг кыргылдаже ам-даа кирбазн дэн ортумаз-биле 2,2 кг дүк алдынып тур. умчалыг байдалдар тургустунган. Ында элек-амдыктары хойну хол-биле кыргып турар. жыл-ишчи кижилериниң ортузунда социализ-мизиги хүнүнү-не бедип, организациязы экижил

Д. ДАМБА.

ЧАРЫШ КАЛБАРГАН

Д. ДАМБА.

МУРНАКЧЫ КЫРГЫКЧЫЛАР

Нактылар хой.
Н. ДАМДЫН.
Өвүр район.

РСДРП-НИҢ II
СЪЕЗДИЗИНИҢ
70 ЧЫЛЫНГА

МОСКВА. ССРЭ-НИИ
Удус ажил-агуйнның чед-
ийншиктер деддгез
ийн Кол деддгир шудне
улуг деддгелге ажитын-
гын. Деддгегени РСДРП-
ийн II сьездизиний 70
ийн болур оюнга турас-
кааткан.

ЧУРУКТА: чоинун чаа
деддгегени коруп турары.
Э. ЕВЗЕРИХИННИЙ
фотоз.

СЭТА-ның фотохроника-
ы).

ШАЛЫПЧЫ

ЁЗУ-БИЛЕ

— Ажыдармачыстык ком-
байн — автомобиль —шан —
бөлөкөтөр деп принципти бау-
гаар ол ушул тургула тур-
гүшпөй ажылдаар кылдар
организаастар бис, техниканы
бузурдиз белектен тур бис.
Тараа төктү булар дыкыч-
тарыны ыяк дугаар бис. Эрге-
жөөчүгүла анарганд, тараа-
ны дүс-дөа кесер, таычтар-
ларыны боодуруп бастыра-
ар бис. Агрегаторлар кы-
чуу, суу кудугу, тор, техник
— дөа, ажалдаар ажыларын ке-
линдир шөдүгүн кылтыр бис
— деп, ол чугаалаан.
(СЭТА-нын көрү).
Орөнбүтү область.

«ЧЫМЧАК
АЛДЫН»
ДЭЭШ

Аныяк кыргызчылар Александр Куржап, Олег Сугжун-оол, Мария Дажы хүнде 35—40 чедир хойну кыргып, эш-бөрүгө үлгөр-чижизен көргүзүп туурат. (Бистин көрр.).

А. ДЕМБРЕЛЬ,
«Шынның» корр.

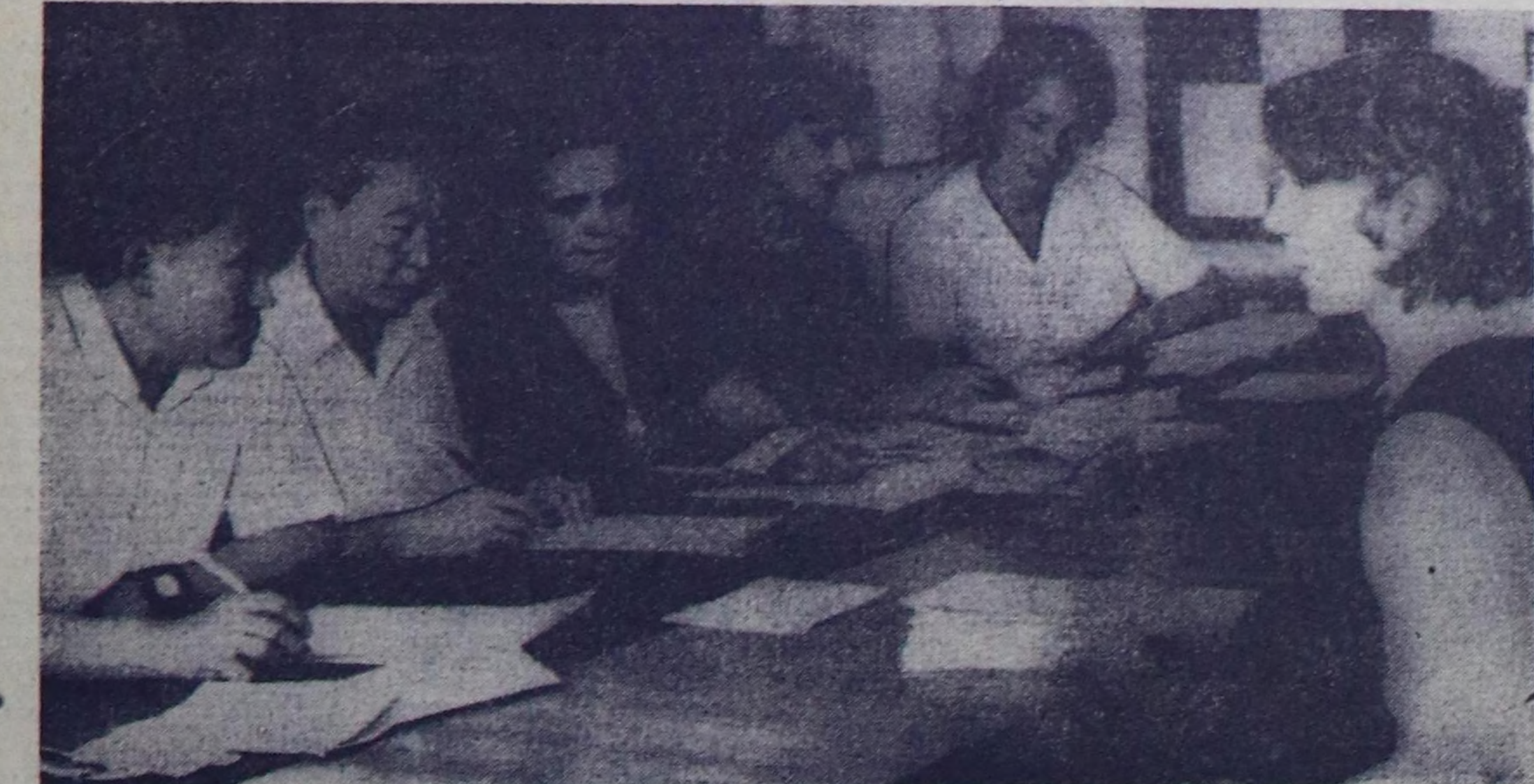
Каа-Хем районда «Октябрь 14 чымы» колхозтун Мерген сут-баран фермациянын хоочун сайынчысы Селемжан Мардыяевга Лопсан чүткөсү оозаактанган энес, а районда турган кыялдарын бирзөө. Ол аялдарга боюмдун 20 аягы чыдарда ийиңгиздин алган байлак мезгилуугаиы даңкыдып берипшан, тоску беш чыдаңк шийиңгизин чыдаңк бир ийиңгиз-не 1850 лптр сүтүү саап адырың хуаңгизин асмадан тувар. Удана бптр республиканың малчынар Наадыңнааиы ол бала-да чедиңшкниңер-биле ужуражар дөң тувар.

ЮПСАН.
С. ФЕОКТИСТОВТУН ФОТОЗУ.

ССРЭ-НИҢ УЛУСТАРЫНЫҢ ЧАҢГЫС ЭВИНИҢ ЭКОНОМИКТИГ

жандырып тургускан.
Экологиктик пикирлери
бо байдалды ачындаа СР-
ниң уус аймак-ай комплекс-
ниң коммунисттик түрү-
лүшүнүнүн үзүндө бистин
түрүстүсүн социалисттик на-
цияларынн болган биче,
буурай удустарын улам
ыйаа чоошуджакырычте уу-
ландыр чыгылн чокка сай-
сыран туур.

Бистин түрүстүсүн хо-
жудуң моон сонгаар-даа бо
турурунн биче буураат
турурунн маталыгын — о-
дэрге, совет ниятеднннн
сониал түрүзү-дүр. Совет
дуула амыг үдө социалисттик
аңгыларын болган соннал
бөлүктөрдөн түрүстүгүн, ин-
наага бистин түрүстүсүн
социалисттик аңгылары болган
соннал бөлүктөрн өндүр-
матый чык улут сорула-

Кызылда күрүненин башкы институтунун филология факультетин бо чылын дыка хей кижн дооскан. Олар ам республиканын аңгы-аңгы школаларына орус болгаш тыва дыл башкылап ажилдаар. 1-ги чурукта: күрүне экзаменнин комиссиясы педагогика эртеминге шыналдаа хүлээп ап турары. 2-ги чурукта: бөлүк доозукчулар — чаа башкылар. О. ОХЕМЧИКТИН фотосу.

Культура амыдыралы

САМАГАЛДАЙДА

Тес-Хем районунда төвү Самагалдай суур бодуучу «назымчы» талаа-биле бистин республикада оң хоочун суурларын бирээ. Удесси-летипил көргөндөл, бээр 200 чыл оон ол бо чылы байырап эрттирер деп турар болтай.

Дооразындан харан кээр, Тору халат Самагалдай. Топтавы-ла көрбөз кижн Доураакты дээр-ле боорон — деп, улустун ырында ыр-лап-даа турар шыккайгай «Самагалдай» деп ырыны тыптып келген база-ла элөөн нап оон-он чыдарыны, харындаа түс ажит чыдар-ны мурнууда-даа болуру чадаас.

Самагалдайнын «назым» улут-даа база, ол бодуучу шыкын хогсудалып чүгө Совет Тыва-нын үзүндө алган деп түвөнч оон турт-такчылар өкн билерлер. Ында чыл бүрдө-ле чаа-чаа тудулар немелеш, чаарты-нып турар. Оң бирөөнүн районун эркен айда ажит-тыгач Култура бажынын хамаарыштырып болур. Чаа ажиттыгач Култура бажы-нында самагалдайлар боттарыны културалык дини-тыгач эртерип эгелөөн болгаш кайны-даа келген уугу ансамблдерин ынак суруште талап болулар.

АЖЫДЫШКЫНГА ЧОРААН

Эрткен жибейлиг чылда Улут-Хем районда «Ак-Туру» деп чаа совхоз тургус-туганын билдир бис. Оон төвү — Ак-Туру суурун чурттакчы чогу хей. Сууруда келээ Култура бажыны бич-тип, дикчийн байыны-биле чонуну културалык дашта-тыгачына таарымалыг кел-гел. Могу оролып көргөп, ийи тил бурунгар ааа-чаа Култура бажынын тудуп атегээр турган.

Июн айның оодугу товук-тары — ак-туругуларга ба-йыраптыг байдалга эркен.

Артистер—Хемчик унунда

Теп дарт районга бол-тук эркен Тыва литерату-ра болгаш уран чүдү түвөрүнүн соода, респу-бликаның төгүм-шил театры-ны артистери башкы ра-йонда ойнап чоруп турар. Степан Сары-оол биле Алек-сей Чыргал-оолдун чогаалы-ны «Хүлүм ыраажылары» деп баштайгы тыва оперет-та бодуун оюну Бай-Тайга-дан эгелөөн. Райондун ажи-амшчылары хогжуну чо-гаалды барган черлерине чыгып-биле хүлээп ап, ында ойнап турар артистерге ба-йыр чедир турар.

„ИЗ И Г Х А Р“

Ленинчи шаңгалдык лау-реат, чогаалчы Ю. Бондаре-вич «Изиг хар» деп рома-нын үндөйлөп, режиссер Г. Елизаровтун тургусканы «Изиг хар» деп уран-чечен фильм республиканың кино-театрларына удаас үнүп эгелээ.

Дайынның ийи дугаар чылы. Волганың эрктинге надыг-дошкун тулчушуннар боп турар. 1942 чылдың но-ябрда совет дайынчылар ша-вар халдашыкче шилчээш. Сталинградче дарт ай амыг үе дугузунда шугуп келген Паулюстун үш чүс үжүн муң кижилик немец-фашист бөлүүн бүзүлөпкөн. Гитлер кандыг-даа каража-когаралдан ча-данмай, бүзүлээшкенин үзө шаваар дээш, улуг куштарны ынаар оттаан.

Бо кинода ол улуг тул-чушкунун чүгө бир кезинде боп турар болушкуннар-ны, чангыс батареянын совет солдаттарының болгаш офи-церлеринин хуу-салымын көр-үскөн. Паулюска дузалаар дээш, калчалды-биле чүткүп турган фашист генерал Майштын танкыларында уду батареянын дайынчыла-рының мадырлыг демисейин оон көр бис.

Ычалда-даа бо кино болза чүгө дайынчы тулчушун дугайын эвес, а харын совет кижилирин, Волгада хоорай-ның эрес-дидим нагалаанчы-ларынын дугайын чугаалп турар.

Хоочун солдаттарын база дүүнүг школаларынын ыры-ныне дайынның оттуг шуур-ганы дигрелип келген. Долган-дыр бүгү-ле чүүлдерин урел-бузуп турар ол тулчушун анык кижиликке амыдырал-дык улуг шыгалдаы болган. Өлүм-чидими кара-биле көр-гөн анык оолдар чакгыс хо-нута-ла чуртталгага дурмул-гасы улгадып, улуг эрлер апаргылаан кинода бүзүрел-дин-биле көргүскөн.

Чуртувустун чер болганында

ВЛАДИВОСТОКА

КАШТАННАР

Өз-тык чедиптес, тымыг эвэп болганда, Приморье каштаннар үмөс дээрн бү-гүдөгө билинтер. Ыччалда-даа Владивостоктун Русский кудумчузунда сесеринке чагыс каштан бедий берген турар. Кып келгире, ону са-гып човангыры-биле шуглап, доурак-биле хөп каар, а час дүргөт, шуглаан чыгы-тар.

Ол ыштың төгүзү мын-дыт. 1961 чылда совет турис-тер Европаны долгандыр аян-чорук кылып чоран. Олар Францияга Версальдун хей каштаннар үнү турар орду паратынга барганар. Ычтаа күс дүжүкшөн болгаш черке каштан чыгыштары эн-дерке чыгыштар болгаш. Тур-истер тураскал ындыр ээсн каш тооруктарын ап алгылаан.

«Давыдовтун» мастери М. И. Шмартун оон эжеке-ни каштан тооруун бажыны-ны чыгыпта тарып каан. Ол чыл өзүмү ажаап, соок-тан камгалап келер. Ышп угалдып көргө, Шмартун оон хоорайга, белек ындыр берген. Русский кудумчузу-да сесеринке каштан ыч-чаар тыптып келген.

Кымыл Тук перспектив-де база ээсн каш каштан-нарын олурукан. Оларын соок ышкы «тадыктырып», шуг-лак тоока өстүрер деп бодап турар.

ВЛАДИВОСТОК

ЕЛЕЦКИНИ

УГУЛЗАЛАРЫ

Елецкини уран кылыглар комбинацияны дөрөжөн мастерлерин хол-биле ар-гаан чүгө кружеваларын база бир сес хевирлерин шымарын дөмдөл тымыс-кап. Оларын кыгач арты-гы — шеверлер В. Григорье-вага, А. Семеновога, А. Про-хоровога, З. Долгопеевага, П. Пальчиногова болгаш өскелерге-даа «Адыл холдуг мастери» деп аттарын тывыс-кап.

ВЛАДИВОСТОК

БЕРЕНДЕВКА

СУУРДА МУЗЕЙ

А. Н. Островский бодуун «Харыгач» деп уран-чечен тоолунда болушкунуларын бооп турар черин «ком ол чарында Берендевка суур» деп алаан. Автор ол суури сагып-биле болуп албаан. Ындыр суур херек кылган бар, ыччалда-даа оң алм-Никола — Беректи. Остров-скийни болгачыдан кин ка-домет черде турар ол суур амыг үеде Шелыково дээр курунениң нагалаалдыг че-риин алапалда кырип ту-рар. Островский нотаан ха-дичкага болгаш дилаларга хүрөөткөн ол ырын-ши-лоон суурга бо-ла чедө бээр

ВЛАДИВОСТОК

ЭРГИ ОРУК

КЫЙЫНДА

ГОСТИНИЦА

Бар шагда Петербурге эртал терозериял шугуру турган эрл шугуру оруу катип дикчил келер: Дубай-тада уттулдуган ортал бажынын катип кылган соон-да ол турастери хүндүл-биле хүлээп ап эгелөөн.

«Кас-чараш хол өрөндө-түктан эрл шугурун ол ба-жыны тулчушкуну круже-валары-биле тергип эки турисчи база кылдыр хууа берген. Мамилалары даш-тын соя алапта тургузуп каап, бажынын таарымал-дыг өрөндөргө тап-биле дикчил болур.

ВЛАДИВОСТОК

БО КИНО БИСКЕ ДАЙЫННЫ

Бо кино биске дайынны чүгө кээргел чоң кадыг-дош-куун эвес, а бистин солдат-тарыны эрес-мадырлыгын, караж кызылын, келер үгө бүзүрелдин бадылал турар. Могу көргөш, ынаа хей хан-ны төп, ындай улуг өргөк-биле чаалал алган тилегиниң, амыг хүннериниң, тайбыкын улуг үнденин кийи чыгаар-ла бодай бээр. «Оттуг-кестуг» дөртөн чылдарыны анык ол-дарының болгаш кыстарының чүмү дээш өлүмчө чоруп тур-ганынын харызын бо кино база катип берип турар: олар Төрзөн чуртун нагалап тур-ганар.

Чогаалчы Ю. Бондарев мында дээш:

— Мен мадырларынны хары кырында бар кижилер-ден бижирден мен. «Изиг хар» деп романа тайылбырда автор 2-ги гвардейки армияны хөдөлүшкүнненин чижегеп

ЧЕМПИОННАР ИЛЕРЭЭН

Наваз дагларының эдентеринге ынаа кезикчилериниң Бу-гу-эвилей маргылдаа болган. Чуртун Сангу болгаш Тон областарының, Уралдык болгаш Барыын бээр Чөөн Сибирь-нин, Ыраккы Чөөн чүктүн, Украинаның зоналар аразына болган маргылдааларын тилекчилери ааа барып кириш-кенер. Черновиц областың Сторожинецка ылаш комбина-дының талзепкчи Иван Билеичук бири черни элөөн. Ол ынаа Ириутск областың Укаск ылаш ажил-агы черинден Виктор Пешков биле «Раданьин Карпаты» дээр ылаш комби-надынан Степан Суперин олар база-ла хүндүлелиң демдээ алганар.

Ылаш ужуручуларына тергидизинер бо күзүн Румыния-га болур делег маргылдаанын барып кирип.

Адыгей автономнуг областы. Наменоместский суур. (СЭТА-нын көрр.).

СПОРТ

МАРГЫЛДАА ЭГЕЛЭЭР

Тыва АССР-ниң баскетбол талаа-биле бири чери дээш маргылдаа бүгүн найыскалдың № 15 школарының спорт шөлүгө 11 шакта ажиттынар. Маргылдаа июль 4—8 хүн-неринде болур.

Баскетбол маргылдаанын «Спартак», «Урожай» эки тура спорт нитилелдериниң, «Динамо» спорт чөвүлениниң шилин-дек командалары кирип. Эр улустун, хөдөөннениң беш-беш командалары боттарының спортчу мергелин шөмжир. (БИСТИН КӨРР.).

Хөл-шыдыраа

ПЕТРОПОЛИСКЕ БОЛУР

Делегейге хөл-шыдыраа талаа-биле бири чер дээш мар-гылдаанын ийги зона аразынын ужуражышкынын элөөн нап уаа сонгаарлатканынын соонда Рио-де-Жанейродаа ырак эвесе күрүр бразил хоорай Петрополиске эрттирер деп үе шилтирелер. Ол маргылдааны байырыг аждышкыны июль 21-де боор, а шыдыраачыларын оогул ойнаш-кынары—август 16-да төнөр. Ленинградка ышкыт база-ла он сес шыдыраачы маргылдаар. Ол маргылдаага совет гроссмейстерлер — Геллер, Керес, Подгаевский, Савон, Смы-лов болгаш Штейн олар кирип. Даштык шыдыраачылар-дан алаа Портис (Венгрия), Горт (Чехословакия), Ретевский (АКН) дээр ышкыт сурагыг гроссмейстерлер база кирип. (СЭТА).

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ИЮЛЬ 4-ТЕ

МОСКВАДА 13.30 — Дамчыдылалар программасы. 13.35 — Медээлер. 13.45 — Оңдуг телекөргүзүт. «Дактар». Хей сериалыг уран-чечен телефильм. «Джуди айында кирген». 14.30 — Школа-чыларга. «Хүн, агаар, суу». 15.00 — Корукчуларын чага-ларын дугаар музыкалыг программа. 15.30 — «Ындаа болу-даа дег, болбас-даа дег». Киво тайылбыры. 16.25 — Комперт. 16.50 — «Делегей панорама». 17.20 — Оңдуг телекөргүзүт. Хөвээлдерин телекөргүт. «Чамдыкында бол, шыны-би-лек». 18.00 — «Уе». Информастыг программа.

КЫЗЫЛДАН

18.30 — Телемедээлер. 18.45 — Телемедээлер (орус дылга). 18.55 — Чаралдар, реклама.

МОСКВАДА

19.00 — «Михаил Иванович Калинин» деп документалдыг фильмди баштайгы көргүзүт. 20.00 — 20.10 — Часар. 20.10 — Оңдуг телекөргүзүт. «Хөдөөгөр дүште чидер». Хей сери-алыг уран-чечен телефильм. 1 серия. 21.40 — «Делегей па-норама». 22.10 — Оңдуг телекөргүзүт. Белорус ССР-нин күрүнениң таныш ансамбляныг концерти. 23.00 — 23.30 — «Уе». Информастыг программа.

РЕДАКТОР В. С. ШАРАВИН.

КИНОТЕАТРАДАА

ИЮЛЬ 4-ТЕ

«НАИРАЛ» «Доозамы чугалааларын ышкыжы, Фер-рат» 10.00, 14.45, 18.30, 15.15, 17.00, 18.45, 20.30 шактарда. «КАА-ХЕМ» «Сөз салым-чолун дөшт» 15.00, 16.55, 18.50, 20.45 шактарда. «ВОСТОК» «Александр Невский» 11.30, «Дон Жуан Та-ланд» 17.30, 19.15, 21.00 шактарда. «ПНОН» «Ильич» 9.00, 10.40, 12.40, «Оокум эрктөр» 14.20, 16.30, 18.30, 20.30 шактарда. ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРА: «Бедия халмыр эрге дээш» 15.00, 17.00, 19.00, 21.00 шактарда.

Солун неделяда 6 катип үнер

Пар. ама 2. Тираж 15453 Чагыт № 1776.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕСИ: 1667000

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлениниң Ном түктүр чер, полиграф болгаш ном салымына талаа-биле өргөлдөм типография. (Кызыл Шетиняк-Бравченко кудумчуу бажы № 1). ТС—01041.